

วลี (phrase)

2209521 วากยสัมพันธ์

พลรวี ประเสริฐสม (ponrawee.pra@gmail.com)

Under CC License 3.0 (BY-NC-SA)

1. พิจารณาข้อความที่เป็นตัวหนาต่อไปนี้
 - (1)
 - a. ไก่จิกทุเรียนเหม็นอย่างรวดเร็ว
 - b. ไก่จิกทุเรียนอย่างรวดเร็ว
 - c. *ไก่จิกเหม็นอย่างรวดเร็ว
 - d. ไก่จิกไ้ตะอย่างรวดเร็ว
 - e. *ไก่จิกหอมอย่างรวดเร็ว (หอม ไม่ใช่ชื่อเรียก)
 - f. *ไก่จิกรู้อย่างรวดเร็ว
 - (2)
 - a. ผลไม้อร่อยถูกไก่จิก
 - b. ผลไม้ถูกไก่จิก
 - c. *อร่อยถูกไก่จิก (อร่อย ไม่ใช่ชื่อเรียก)
 - d. นักเรียนถูกไก่จิก
 - e. *หอมถูกไก่จิก (หอม ไม่ใช่ชื่อเรียก)
 - f. *รู้ถูกไก่จิก
 - (3)
 - a. บินั่งซ้าๆในห้อง
 - b. บินั่งในห้อง
 - c. *บิซ้าๆในห้อง (ไม่มีวรรคหยุดระหว่าง บิ กับ ซ้าๆ)
 - d. บิเดินในห้อง
 - e. *บิไ้ในห้อง

นิสิตมีข้อสงสัยเกิดอะไรเกี่ยวกับการแจกแจง (distribution) ของคำแต่ละคำในหน่วยประกอบ และตัวหน่วยประกอบนั้นๆบ้าง

2. จากข้อ 1. นักภาษาศาสตร์มีชื่อเรียกส่วนต่างๆ ของหน่วยประกอบ ดังนี้

- (a) วลี (phrase): ทุเรียนเหม็น, ผลไม้อร่อย, นั่งซ้าๆ
- (b) ส่วนหลัก (head): ทุเรียนเหม็น, ผลไม้อร่อย, นั่งซ้าๆ

จากข้อมูลที่เห็นในข้อ 1. ให้นิสิตอธิบายว่าสมบัติทางการแจกแจงของวลีว่าเกี่ยวข้องกับส่วนหลักและ/หรือส่วนพึ่งพาอย่างไร และเกี่ยวข้องกับหมวดหมู่ทางวากยสัมพันธ์อย่างไร

3. พิจารณาข้อความที่เป็นตัวหนาต่อไปนี้

- (4)
 - a. เบลเก็บจาน
 - b. * เบลเก็บ

- c. * เบลจาน
- (5) a. เบลยืนบนเตียง
- b. * เบลยืนบน
- c. * เบลยืนเตียง

จากข้อมูลข้างต้นเพียงอย่างเดียว นิสิตสามารถบอกได้หรือไม่ว่าอะไรเป็นส่วนหลักของวลี *เก็บจาน* และ *บนเตียง*

4. พิจารณาข้อความที่เป็นตัวหนาต่อไปนี้

- (6) a. เบล**เก็บ**จาน
- b. เบล**วิ่ง**
- c. * เบล**แมว**
- (7) a. เบล**ยืนบน**เตียง
- b. * เบล**ยืนต้นมะขาม**

จากข้อมูลข้างต้น ประกอบกับข้อสังเกตในข้อ 1-2. นิสิตสามารถบอกได้หรือไม่ว่าอะไรเป็นส่วนหลักของวลี *เก็บจาน* และ *บนเตียง*

5. ส่วนที่ไม่ใช่ส่วนหลักของวลี เราเรียกว่า**ส่วนพึ่งพา (dependent)** นักภาษาศาสตร์เรียกส่วนพึ่งพาของวลี *ทุเรียนเหม็น, ผลไม้อร่อย และ นิ่งช้าๆ* ในข้อ 1. ว่า **ส่วนขยายรวม (adjunct)** และเรียกส่วนพึ่งพาของวลี *เก็บจาน* และ *บนเตียง* ว่า **ส่วนเติมเต็ม (complement)**

ให้นิสิตระบุส่วนพึ่งพาของแต่ละวลี และอธิบายความแตกต่างระหว่างส่วนขยายรวมกับส่วนเติมเต็มที่สังเกตได้จากข้อมูลที่ให้

6. ให้นิสิตวาดแผนภาพต้นไม้แสดงโครงสร้างหน่วยประกอบของประโยคต่อไปนี้ และใช้แบบทดสอบหน่วยประกอบแสดงว่าวาดได้ถูกต้อง

- (8) a. **พริก**อาหารอร่อย
- b. **พริก**ต้นไม้ใหญ่

7. นักภาษาศาสตร์ถือว่าหน่วยประกอบที่เป็นตัวหนาเป็นวลีเช่นเดียวกัน

- (9) a. * **พริก**ไปเที่ยว
- b. * **พริก**สร้างบ้าน
- c. **พริก**อาหารอร่อย
- d. **พริก**ต้นไม้ใหญ่

จากข้อมูลตัวอย่าง (9) นิสิตคิดว่าเราสามารถมีวลีซ้อนวลีได้หรือไม่?

8. พิจารณาข้อมูลใน (9) ของข้อ 7. ประกอบกับ (10)

- (10) a. * **พริก**อร่อย

- b. * พริกใหญ่ (ใหญ่ ไม่ใช่ชื่อคน)
- c. พริกอาหาร
- d. พริกต้นไม้

นิสิตคิดว่าอะไรเป็นส่วนหลักของวลีของประโยคในข้อ (9) ส่วนหลักของแต่ละวลีที่ซ้อนกันมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

9. พิจารณาข้อมูลภาษาอังกฤษต่อไปนี้

- (11) a. I slept.
- b. I slept on/above/under Kim.
- (12) a. * I rely.
- b. I rely on Kim.
- c. * I rely above/under Kim.

ให้ระบุส่วนพืงพาและประเภทของส่วนพืงพาของวลี *slept on/above/under Kim* และ *rely on/above/under Kim* นิสิตมีข้อสังเกตเพิ่มเติมอะไรบ้าง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของส่วนหลักและส่วนพืงพาแต่ละประเภท

10. พิจารณาข้อมูลภาษาไทยต่อไปนี้

- (13) a. คิมทำอาหารที่ชายหาดตอนตีห้า
- b. คิมทำอาหารที่ชายหาด
- c. คิมทำอาหารตอนตีห้า
- d. คิมทำอาหาร
- e. * คิมทำที่ชายหาดตอนตีห้า
- f. * คิมทำตอนตีห้า
- g. * คิมทำที่ชายหาด

ส่วนพืงพาของวลีที่ทำตัวหนาในข้อ 13a มีอะไรบ้าง และเป็นส่วนพืงพาประเภทใด

- (14) a. คิมทำอาหารที่ชายหาดตอนตีห้า
- b. คิมทำอาหารตอนตีห้าที่ชายหาด
- c. * คิมทำตอนตีห้าอาหารที่ชายหาด
- d. * คิมทำที่ชายหาดอาหารตอนตีห้า
- e. * คิมทำที่ชายหาดตอนตีห้าอาหาร
- f. * คิมทำตอนตีห้าที่ชายหาดอาหาร

นิสิตมีข้อสังเกตเพิ่มเติมอะไรเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างส่วนพืงพาทั้งสองประเภท

มโนทัศน์สำคัญ

1. วลี (phrase)
2. ส่วนหลัก (head)
3. ส่วนพึ่งพา (dependent)
4. ส่วนเติมเต็ม (complement)
5. ส่วนขยายรวม (adjunct)
6. การเลือก (selection)
7. การเลือกเชิงหมวดหมู่ (c-selection, category selection)
8. การเลือกเชิงความหมาย (s-selection, semantic selection)
9. การเลือกเชิงศัพท์ (l-selection, lexical selection)